

Izvajanje projektov strukturnih skladov v Sloveniji z vidika trajnostnega razvoja - prve izkušnje

Povzetek

Strukturna politika Evropske unije postavlja trajnostni razvoj kot pomembno horizontalno prioriteto, kar pomeni, da morajo vsi razvojni projekti, ki so podprti, slediti načelom trajnostnega razvoja. Ali je projekt trajnosten, ni vedno

enostavno opredeliti. V prispevku bomo naredili pregled, kakšne cilje z vidika trajnostnega razvoja smo si v enotnem programskem dokumentu postavili. Poskusili bomo opredeliti, kako se določajo merila trajnosti ob izboru pro-

jektov ter kako lahko preverjamo, ali podprt projekt dejansko dosega cilje trajnostnega razvoja. Pripravili bomo pregled prvih izkušenj ob izvajanju podprtih projektov.

Summary

Sustainable development is a very important horizontal priority in structural policy of the European Union. That means that supported development activities should focus on the principles of sustainable development. How-

ever, it is not always easy to define, whether supported activity is or is not sustainable. The article describes the aims of the sustainable development within the Single Programming Document in Slovenia and how to define the

criteria of sustainability at the project ex-ante or ex-post evaluation. First experience in project implementation in the context of sustainable development will be given.

1. Uvod

Z vstopom v Evropsko unijo je Slovenija postala koristnica sredstev strukturnih skladov, to so sredstva, ki jih Evropska unija namenja državam članicam za razvoj na področju gospodarstva, sociale ter kmetijstva. Ključni strateški dokument za izvajanje evropske strukturne politike je Enotni programski dokument, ki ga je pod vodstvom Evropske komisije pripravila država, v njem pa so opredeljene prioritete naloge države ter opisani vsebinski ukrepi, znotraj katerih posamezna ministrstva oziroma druge institucije, ki so vključene v regionalni razvoj, pripravljajo razpise. Ena od horizontalnih prednostnih nalog je tudi trajnostni razvoj. V članku so opisani cilji trajnostnega razvoja v razvojni politiki, način vrednotenja slednjega ter prve izkušnje na tem področju.

2. Enoten programski dokument 2004-2006

Enoten programski dokument 2004-2006 (v nadaljevanju EPD) je ključni dokument, ki ga je

država Slovenija pripravila in predložila Evropski komisiji v potrditev, potem ko smo si izpogajali razvojna sredstva strukturnih skladov. Dokument je sestavljen iz strateškega dela, v katerem so na podlagi analize stanja opredeljeni splošni cilji, razvojne prioritete, ukrepi ter finančni načrt, ter programskega dopolnila, ki predstavlja izvedbeni del, v katerem so natančneje opredeljeni način izvajanja ukrepov, merila ter cilji ukrepov. V dokumentu, ki ga je pri nastanku usmerjala in »nadzorovala« Evropska komisija, so opredeljene tudi t. im. horizontalne prioritete s področja enakih možnosti, informacijske družbe ter trajnostnega razvoja.

Pripravljalci dokumenta v analizi stanja ugotavljajo, da je Slovenija v letih po osamosvojitvi, v času tranzicije gospodarstva in prilagajanja letnega zahtevam in okolju Evropske unije, dosegla mnoge pozitivne makroekonomske rezultate, ki jo uvrščajo med najuspešnejše tranzicijske države. To se kaže predvsem v rasti BDP, ki je v letih od 1995 do 2002 dosegala v povprečju 4 %. BDP na prebivalca je leta 2001 znašal 70 % povprečne

* Univ. dipl. geografa, Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, Ljubljana

vrednosti v EU. Vse druge članice EU, vključno z nekaterimi »starejšimi« članicami (Portugalska, Grčija), so dosegale nižje vrednosti.

Kljub temu država priznava (EPD, str. 7) slabše uspehe na področju krepitve mednarodne konkurenčnosti gospodarstva in spodbujanju razvojnega koncepta, ki bi uspešno uravnotežil gospodarski razvoj z okolju prijaznim in socialno sprejemljivim razvojem. Glavni problemi, ki jih navajamo v dokumentu, ki predstavlja osnovo za črpanje več kot 330 milijonov evrov razvojnih sredstev, so:

- nižja raven produktivnosti kot v EU,
- neugodna struktura izvoza (izdelki in storitve z nižjo dodano vrednostjo),
- nizek delež inovativnih podjetij med izvoznimi podjetji,
- zaostajanje nemenjalnega storitvenega sektorja pri prestrukturiranju,
- nezmožnost podjetij, da dosežejo konkurenčne prednosti, ki niso povezane s cenami,
- šibka povezava med akademsko raziskovalno sfero ter raziskovalnimi razvojnimi enotami v podjetjih ter zato neustrezen prenos znanja. (EPD, str. 8)

Glavni izziv, ki ga vidijo razvojniki na politični ravni, je, dohiteti bolj razvita gospodarstva in se ob tem hkrati pripraviti na prihodnje izzive. To pomeni zmanjšati konkurenčne razlike s starimi članicami Evropske unije na gospodarskem področju, vendar tako, da bi čim manj ogrozili sedanje stanje družbenega razvoja oziroma stanja. Hkrati želi država okrepiti gospodarsko zmogljivost regij, ki trenutno zaostajajo v razvoju za ostalo Slovenijo v smislu produktivnosti. To torej pomeni krepitev navzven in stabilizacijo navznoter.

Ukrepi, ki jih je Slovenija sprejela, da bi dosegla te cilje, so naslednji:

Prednostna naloga 1: Spodbujanje podjetniškega sektorja in konkurenčnosti (55 % sredstev, Evropski sklad za regionalni razvoj):

Ukrep 1.1.: Spodbujanje razvoja inovacijskega okolja;

Ukrep 1.2.: Spodbujanje razvoja turističnih destinacij;

Ukrep 1.3.: Izboljšanje podpornega okolja za podjetništvo;

Ukrep 1.4.: Gospodarska infrastruktura in javne storitve.

Prednostna naloga 2: Znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje (30 %, Evropski socialni sklad)

Ukrep 2.1.: Razvoj in krepitev aktivnih politik trga dela;

Ukrep 2.2.: Pospeševanje socialnega vključevanja;

Ukrep 2.3.: Vseživljenjsko učenje;

Ukrep 2.4.: Spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti.

Prednostna naloga 3: Prestrukturiranje kmetijstva, gozdarstva in ribištva (15 %, Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad).

Ukrep 3.1.: Izboljšanje predelave in trženja kmetijskih proizvodov;

Ukrep 3.2.: Naložbe v kmetijska gospodarstva;

Ukrep 3.3.: Diverzifikacija kmetijskih dejavnosti in dejavnosti, ki so blizu kmetijstva;

Ukrep 3.4.: Investicije v gozdove in izboljšanje gospodarske in ekološke vrednosti gozdov;

Ukrep 3.5.: Trženje kakovostnih kmetijskih in živilskih proizvodov;

Ukrep 3.6.: Posodobitev obstoječih plovil in mali priobalni ribolov;

Ukrep 3.7.: Ribogojstvo, predelava in trženje.

Vse tri prioritete naloge naj bi prispevale k regionalnem razvoju in doseganju skupnega cilja dokumenta, ki je ustvariti 4000 neto novih delovnih mest in zmanjšati razliko v BDP na prebivalca med najbolj in najmanj razvito slovensko regijo na stopnjo 1,9. Enakomernejši notranji regionalni razvoj zagotovo pomeni stabilnost tudi v smislu trajnostnega razvoja.

2. Horizontalne prednostne naloge v evropski razvojni politiki

Horizontalne prednostne naloge so ciljiki jim morajo podprte aktivnosti slediti. V programskem obdobju 2000 – 2006 je Evropska komisija opredelila 3 horizontalne prednostne naloge razvojne politike:

1. Enake možnosti
2. Informacijska družba
3. Trajnostni razvoj

2.1 Enake možnosti

Osnovni cilj horizontalne prednostne naloge enakih možnosti je enakopravno vključevanje vseh socialnih skupin v razvojno politiko. Pomeni torej, da morajo podprte aktivnosti omogočati enakomerno vključevanje deprivilegiranih skupin (ženske, manjšine, invalidi starejši ipd.). V EPD je opredeljeno, da sledijo temu cilju ukrepi druge prioritete naloge, najbolj neposredno pri ukrepu 2.2, ukrepi prve in tretje prioritete pa naj bi

spodbujali enake možnosti zgolj posredno oziroma se pomembnih neposrednih učinkov ne pričakuje. Vlaganje v posamezne dejavnosti naj bi spodbujalo oziroma omogočalo podporno okolje za razvoj podjetništva ali zaposlovanja pri ženskah, pri čemer dejanski cilji za enakost niso opredeljeni, kar sicer ne bi bilo nemogoče. Tudi v podprtih projektih denimo na področju turizma ali podjetništva bi lahko postavili cilje, kot je število določeno zahtevnih delovnih mest glede na spol.

2.2. Informacijska družba

Horizontalna prednostna naloga *informacijska družba* spodbuja uporabo informacijske tehnologije v podprtih aktivnostih predvsem v smislu vseživljenjskega izobraževanja, razvoju informacijske tehnologije ter uporabnosti slednje. Predvideva se pozitivna naravnost na doseganje teh ciljev v vseh ukrepih, razen v 3.4, 3.5 ter 3.7. Horizontalno prednostno nalogo bi morda bilo smiselno dojeti nekoliko širše, v smislu ponujenih možnosti za spletno prijavo ali poročanje o projektih, kar bi posredno spodbudilo prejemnike k uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije – tudi v ukrepih, kjer to sedaj ni predvideno.

2.3. Trajnostni razvoj

Podprte aktivnosti naj bi sledile *trajnostnemu razvoju* v treh oziroma v novem času v štirih vidikih: okoljskem, ekonomskem, socialnem ter z vidika človeškega kapitala. Razvoj je trajosten, kadar se določena blaginja (okoljska, ekonomska in socialna) ohranja ali raste. Okoljski vidik trajnostnega razvoja pomeni okolju prijazen razvoj, ki se usmerja k ohranjanju naravnih virov in ekosistemov za prihodnje rodove. Vidik ekonomskega trajnostnega razvoja pomeni, da se podprte aktivnosti po začetnih spodbudah lahko samostojno razvijajo in prinašajo dodano vrednost v okolju. Vidik človeškega kapitala pomeni razvoj človeških spretnosti z upoštevanjem ohranjanja zdravja, motivacije, talentov ter spretnosti. Vidik socialnega trajnostnega razvoja pomeni razvoj družbenega zaupanja, norm ter rast formalnih in neformalnih mrež, katerih cilj je dostopnost raznih

informacij, reševanje družbenih problemov ter ustvarjanje socialne kohezije. Ciljem trajnostnega razvoja naj bi bolj ali manj posredno sledili vsi ukrepi prve in tretje prednostne naloge, ukrep 2.3 pa naj bi zgolj posredno vplival na trajnostni razvoj z izobraževanjem.

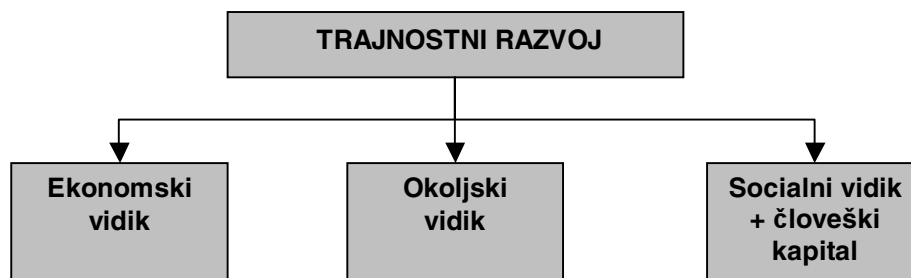
3. Strukturni skladi in trajnostni razvoj v Sloveniji

Pripravljalci EPD ugotavljajo, da je stopnja trajnostnega razvoja v socialnem, ekonomskem in okoljskem vidiku nižja kot v Evropski uniji. (EPD, str. 164) Socialni in ekonomski trajnostni razvoj bosta neposredni prioriteti, torej ključno usmerjeni v podpiranje projektov, ki bodo pripomogli k zmanjšanju zaostankov razvoja na ekonomskem in socialnem področju, okoljski vidik trajnostnega razvoja pa bo upoštevan posredno – projekti bodo morali upoštevati priporočila za doseganje okolju prijaznih standardov.

Pri ukrepih, ki so namenjeni investicijam (1.2, 1.4, celotna tretja prioriteta), bodo vplivi na okolje neposredni. Upoštevanje okoljske zakonodaje ter upoštevanje priporočil prostorskega načrtovanja naj bi zagotovilo optimalno rabo zemljišč. Nove možnosti razvoja bodo spodbujane predvsem z obnovo/modernizacijo/revitalizacijo obstoječe infrastrukture ali z izgradnjo nove, ki upošteva okoljske standarde. Ukrepi tretje prednostne naloge bodo usmerjeni k ciljem na področju izboljšav različnih tehnologij, investicij, alternativnih virov okolja, ohranjanja in izboljševanja okoljske in ekološke vrednosti gozdov. Prispevali naj bi k bistvu razvoja slovenskega podeželja, ki je: optimalna raba virov, njihovo ohranjanje ter zaščita narave in naravnih virov ob upoštevanju mnogostranske vloge kmetijstva v družbi. (EPD, str. 165)

Pri neinvesticijskih ukrepih naj bi bili vplivi na okolje posredni, pospeševali bodo »možnosti uvajanja ekonomsko sprejemljivejših tehnologij z okolju bolj prijaznimi tehnološkimi lastnostmi, sledilo bo

Slika 1: Vidiki trajnostnega razvoja

preusmerjanje proizvodnje k pogostejši uporabi naravnih virov energije.» (EPD, str. 165)

V EPD so za spremljanje doseganja horizontalne prioritete *trajnostni razvoj* opredeljeni naslednji kazalniki:

- okoljske naložbe,
- kmetijska intenzivnost – uporaba pesticidov in umetnih gnojil,
- končna poraba energije – energijska intenzivnost.

Izbrani kazalniki niso najprimernejši, saj ne odražajo v celoti ciljev, razen prvega, ki podaja oceno, koliko sredstev se je namenilo za varovanje okolja. Drugi kazalnik je primeren zgolj za tretjo prioriteto, tako drugi kot tretji kazalnik pa sta nemerljiva na nivoju EPD. Sta zgolj kontekstna kazalnika, iz katerih neposrednega vpliva EPD na okolje ne bo mogoče razbrati. Prav tako ni opredeljenih ciljnih vrednosti. Slednje pomeni, da bo potrebno ob vrednotenju izoblikovati in upoštevati še dodatne kazalnike.

4. Definiranje doseganja trajnostnega razvoja z vidika okolja

Glede na upoštevanje regulative Evropske komisije št. 438/2001, ki navaja navodila upravljanja in kontrol izvajanja strukturnih skladov, podprta aktivnost ne more negativno vplivati na trajnostni razvoj, lahko pa je do trajnostnega razvoja nevtralna, pozitivna ali v celoti osredotočena na problematiko trajnostnega razvoja. Organ upravljanja mora tako spremljati na ravni projekta podatek o tem, kako bo le-ta vplival na doseganje trajnostnega razvoja s t.im. identifikatorji:

- projekt bo v celoti usmerjen v varovanje okolja / je osredotočen na reševanje okoljske problematike,
- projekt je okolju prijazen,
- projekt je do okolja nevtralen.

Z namenom definiranja okoljskega trajnostnega razvoja za potrebe spremljanja in vrednotenja so odgovorni za spremljanje horizontalne prioritete *trajnostni razvoj*, (Ministrstvo za okolje in prostor) pripravili merila za vrednotenje doseganja ciljev trajnostnega razvoja, ki bodo v pomoč tako ocenjevalcem projektov kot tistim, ki bodo ob zaključku opravljali vrednotenje izvajanja ukrepov.

Na Ministrstvu za okolje in prostor so opredelili naslednje kriterije trajnosti, ki so namenjeni drugi ravni preverjanja trajnostnega razvoja (prvo raven predstavlja pogoj za udeležbo – izpolnjevanje zakonskih zahtev na področju okolja):

1. čim manjša poraba neobnovljivih virov
2. poraba obnovljivih virov v okviru meja zmožnosti njihovega obnavljanja
3. okoljsko neoporečna raba in ravnanje z nevarnimi snovmi in odpadki
4. ohranjanje in izboljševanje stanja na področju prosto živečega živalstva in rastlinstva, habitatov in pokrajin
5. vzdrževanje in izboljševanje kakovosti tal in vodnih virov
6. vzdrževanje in izboljševanje kakovosti zgodovinske in kulturne dediščine
7. vzdrževanje in izboljševanje kakovosti lokalnega okolja
8. varovanje ozračja (segrevanje svetovnega ozračja)
9. krepitev okoljske ozaveščenosti, izobraževanje in izpopolnjevanje
10. spodbujanje udeležbe javnosti pri sprejemanju odločitev, ki se nanašajo na trajnostni razvoj

V navodilu so opredeljeni tudi primeri vprašanj, s katerimi ocenjevalec lažje presodi, ali predlagani projekt izpolnjuje kriterij trajnosti.

5. Vrednotenje trajnostnega razvoja ob izboru projektov

Predhodno vrednotenje se izvaja preden se začne ukrep oziroma projekt izvajati. Namen je torej ovrednotiti analizo konteksta, pa tudi mehanizme intervencije v smislu, kaj od načrtovanega v širšem smislu že obstaja v okolju. Opozarja udeležence, ali so bile razvojne vsebine in problemi izbrani pravilno, ali so strategija in cilji pravi, in, ali obstaja povezanost med njimi ter širšim kontekstom (denimo v kontekstu z evropsko ali državno politiko). Zagotavlja tudi potrebno osnovo za spremljanje in kasnejše vrednotenje s tem, da opredeli, ali so cilji in kazalniki opredeljeni smiselno ter ali so ovrednoteni številčno / so kvantificirani. Namen predhodnega vrednotenja projektov (kot tudi ukrepov) so poleg osnovnega izbora le-teh tudi morebitni ukrepi za še večjo optimizacijo predlaganih aktivnosti z namenom boljšega doseganja rezultatov.

Tako okoljski kot ekonomski in socialni vidik trajnostnega razvoja se torej najprej vrednoti ob ocenjevanju projektov. Ekonomska, socialna in okoljska trajnost naj bi bila razvidna iz projektnih prijavnic, ki se praviloma ocenjuje z naslednjimi merili:

Ekonomske vidik trajnostnega razvoja, kjer evaluator praviloma na podlagi meril ocenjuje predvsem:

Preglednica 3: Uporaba kriterijev po posameznih ukrepih EPD

Številka ukrepa iz EPD	Zaporedna številka kriterija trajnosti									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ukrep 1.1	X	X	X	X	X	X	X	X		X
Ukrep 1.2		X		X	X	X	X		X	X
Ukrep 1.3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ukrep 1.4	X	X	X	X	X	X	X	X		X
Ukrep 2.1									X	X
Ukrep 2.2									X	X
Ukrep 2.3									X	X
Ukrep 2.4	X	X	X	X	X	X	X	X		X
Ukrep 3.1		X	X	X	X	X	X		X	X
Ukrep 3.2		X	X	X	X	X	X		X	X
Ukrep 3.3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ukrep 3.4		X		X	X					X
Ukrep 3.5									X	X
Ukrep 3.6	X	X		X	X	X	X	X		X
Ukrep 3.7		X	X	X	X				X	X

Vir: Navodila za ocenjevanje horizontalne prednostne naloge ..., 2005.

- zmožnost kasnejšega samofinanciranja projekta
- sodelovanje morebitnih partnerstev projekta na finančni ravni po zaključku projekta.
- doseganje ciljev vseživljenjskega izobraževanja
- prispevek projekta k izboljšanju življenjskega okolja v socialnem smislu (socialna pravičnost).

Socialni vidik trajnostnega razvoja, kjer evalvator ocenjuje

- sodelovanje morebitnih partnerstev projekta na institucionalni ravni po zaključku projekta

Okoljski vidik trajnostnega razvoja, kjer evalvator preverja:

- presojo vplivov na okolje (zakonsko vzpostavljena presoja)

Preglednica 1 in 2: Primer prijavnic v delih, iz katerega je za ocenjevalca razviden okoljski vidik trajnostnega razvoja**5.7. Usklajenost projekta s horizontalnimi politikami EDP**

5.7.1. Trajnostni razvoj in pozitiven vpliv na izpolnjevanje okoljevarstvenih ciljev

Na kratko opišite glavne vplive na okolje in pojasnite, ali projekt:

- upošteva trajnostno prometno politiko,
- vpliva na zmanjšanje hrupa v stnjenih naseljih,
- vpliva na zmanjšanje CO₂ in toplogrednih plinov,
- na področju čiščenja odpadnih voda rešuje tudi probleme gospodinjstev.

Označite/obkrožite tudi spodaj, kakšen vpliv ima projekt na okolje:

pozitiven	delno pozitiven	nevtralen	negativen
-----------	-----------------	-----------	-----------

Vir: Razpisna dokumentacija za ukrep 1.4.

Naziv programa	Št. vključenih	Višina predvidenih upravičenih stroškov za izvedbo programa	Od vključenih št. vključenih v informiranje ali usposabljanje s področja informacijske družbe	Od vključenih št. vključenih v informiranje ali usposabljanje s področja trajnostnega razvoja	Navedite, katerim strateškim ciljem sledi program

Vir: Razpisna dokumentacija za ukrep 2.4.

- prispevek projekta k osveščanju o pomenu varovanja okolja v širšem smislu glede na zgoraj omenjene kriterije.
- Identificirati potenciale, ki bi izboljšali izvajanje projektov oziroma doseganje rezultatov.

V dosedanjem izvajanju projektov so ocenjevalci med več kot 180 izbranimi projekti na vseh prioritetah, ki se izvajajo z evropskimi sredstvi, še pred izdajo navodil za ocenjevanje trajnostnega razvoja ocenili, da naj bi jih dobra polovica posredno ali neposredno vključevala problematiko trajnostnega razvoja z vidika okolja. Ciljno usmerjeni v reševanje okoljske problematike so izpostavljeni predvsem projekti tretje prioritete. Projekti, ki vključujejo okoljski vidik posredno oziroma delno, so izpostavljeni v prvem ter četrtem ukrepu prve prioritete, ostali projekti pa so nevtralni. Projekti torej odražajo stanje planiranja z ravni ukrepa, česar pa, glede na vsebine projektov ne bi mogli trditi. Tudi sicer ni predvidenih posebnih kazalnikov za spremljanje doseganja trajnostnega razvoja, zato bi bilo treba pripraviti naknadno vrednotenje, ki bi pokazalo dejanske rezultate glede na planske vrednosti.

Tudi doseganje enakomernejšega regionalnega razvoja, ki naj bi ga dosegali s t.im. »regionalnim kriterijem«, ki predvideva 60-odstotno alokacijo sredstev v manj razvite (A in B) regije in le 40 % sredstev v razvitejše (C in D) regije, se je izkazalo za težavno. Na razpise prihaja namreč več uspešnejših projektov iz razvitejših regij, kar pa je pričakovano. Tako denimo prvi ukrep spodbuja povezovanje raziskovalne sfere ter gospodarstva, v kar pa se vključujejo predvsem inštituti in druge raziskovalne institucije, ki so locirane v osrednjeslovenski regiji.

6. Vrednotenje izvedenih aktivnosti z vidika trajnostnega razvoja

Rezultati vrednotenja že izvedenih aktivnosti (naknadno vrednotenje) oziroma aktivnosti, ki se izvajajo (vmesno vrednotenje), so uporabljeni za prilagajanje procesov in vsebin z namenom izboljšanja učinkovitosti izvajanja projektov in doseganja zastavljenih ciljev.

Cilji vmesnih vrednotenj razvojnih programov so torej:

- Ugotoviti, ali so cilji, ki so opredeljeni na različnih nivojih (prioriteta, ukrep, aktivnost, projekt) še relevantni v smislu spreminjanja gospodarskega okolja, družbenih prioritet ter nenazadnje institucionalnih sprememb.
- Ugotoviti, ali izvajanje programov vpliva na reševanje problemov oziroma izkoriščanje priložnosti, ki so opredeljene v programih.

Glede na predhodno vrednotenje se podajajo dejanska primernost in usklajenost financiranih dejavnosti z realnimi potrebami v prostoru ter samo analizo konteksta in dopolnjevanja z drugimi razvojnimi politikami. Ugotavlja se rezultate implementacije ukrepov glede na cilje, ki so zastavljeni. Spremljanje poda predvsem pregled neposrednih proizvodov in rezultatov, vrednotenje pa naj bi prineslo tudi pregled učinkov programa, predvsem v času naknadnega vrednotenja, za nekatere ukrepe tudi v času vmesnega vrednotenja. Ugotavlja se sinergijo programa oziroma ukrepov znotraj programa.

Z vidika trajnostnega razvoja nam tako vrednotenje lahko poda mnoga priporočila, ki so lahko v pomoč vladnim strukturam pri izboru dobrih praks, preusmerjanju sredstev ali preoblikovanju obstoječih / oblikovanju novih politik:

- Ali so projekti dejansko s svojimi horizontalnimi cilji prispevali k trajnostnem razvoju v ekonomskem, socialnem in okoljskem smislu?
- Kakšne so regionalne razlike pri doseganju teh ciljev? Zakaj se pojavljajo, kako jih prebroditi?
- Katere vrste projektov so imele največje učinke na tem področju?
- Zakaj in v katerih primerih ni prišlo do optimalne izrabe že obstoječih (infra)struktur? Kateri so potrebni ukrepi za boljšo izrabo v prihodnosti?
- Kakšna je medsebojna sinergija okoljskega, socialnega in ekonomskega trajnostnega razvoja? Ali so možnosti optimalno izrabljene? Kje, (če) nastajajo ovire?
- Kako spodbujati trajnost na ekonomskem področju?
- Kako spodbujati trajnost na socialnem področju?
- Kako spodbujati trajnost na okoljskem področju?

Slovenija vmesnega ali naknadnega vrednotenja še ni opravila. Po polnopravnem članstvu in pridobitvi pravic črpanja strukturnih skladov smo precej naporov vložili v vzpostavljane procesov, navodil in zagotavljanja vsebin glede na zahteve Evropske komisije, pogosto ne da bi poznali dejansko uporabno vrednost podatkov spremljanja in vrednotenja. Ob zaključku »učnega obdobja«, ob pripravi na novo finančno perspektivo, bi odgovori na taka vprašanja ob izvedbi le-tega na izbranih izvedenih aktivnostih lahko pomenili

pomembno vodilo pri strateških usmeritvah načrtovanja razvoja v prihodnje.

Viri in literatura:

Commission regulation (EC) N. 438/2001. Official Journal of the European Communities L63/21. 3.3.2001.

Enotni programski dokument 2004–2006. 2004. Služba Vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj. Ljubljana, 235 str.

Informacijski sistem Agencije Republike Slovenije za regionalni razvoj – ISARR.

Navodila za ocenjevanje horizontalne prednostne naloge s področja trajnostnega razvoja v okviru prdnostnih nalog in ukrepov Enotnega programskega dokumenta 2004 – 2006. Ministrstvo za okolje, september 2005.

Razpisna gradiva.

www.evaled.info

Ključne besede: *regionalni razvoj, trajnostni razvoj, strukturni skladi, Slovenija, razvojna politika, horizontalne prioritete, Evropska unija, okolje, geografija*

Key words: *regional development, sustainable development, structural funds, Slovenia, European Union, horizontal priorities, environment, geography*